

Případy komisaře Wallandera

henning
mankell

KRIMI román HOST

**usměvavý
muž**

**usměvavý
muž**

henning
mankell

KRIMI román HOST

**usměvavý
muž**

Brno 2014

Henning Mankell

Mannen som log

Copyright © Henning Mankell, 1994

Published by agreement with Leopard Förlag, Stockholm
and Leonhardt & Høier Literary Agency A/S, Copenhagen

Translation © Hana Švolbová, 2014

Czech edition © Host — vydavatelství, s. r. o., 2014
(elektronické vydání)

ISBN 978-80-7491-346-4 (Formát PDF)

ISBN 978-80-7491-347-1 (Formát ePub)

ISBN 978-80-7491-348-8 (Formát PDF pro čtečky)

ISBN 978-80-7491-349-5 (Formát MobiPocket)

*„To, čeho bychom se měli obávat, není
nemorálnost velkých pánů, nýbrž skutečnost, že
nemorálnost často vede k velikosti.“*

Alexis de Tocqueville

1

Mlha.

Plíží se neslyšně jako šelma, pomyslel si.

Nikdy si na ni nezvyknu. Přestože jsem celý život strávil ve Skåne, kde mlha neustále zahaluje lidi neviditelností.

Bylo devět hodin večer, jedenáctého října 1993.

Mlha se rychle valila od moře. Seděl v autě, mířil domů do Ystadu a právě minul Brösarpské vršky, když vjel přímo do té bílé záplavy. Strach okamžitě nabral na síle.

Bojím se mlhy, říkal si. Přitom bych se měl obávat muže, kterého jsem právě navštívil na zámku Farnholm. Toho vládného člověka s děsivými spolupracovníky, kteří vždycky diskrétně postávají opodál a jejich tváře se ztrácejí ve tmě. Měl bych myslet na něj a na to, co se — jak vím — skrývá za tím přátelským úsměvem a bezúhonností občana stojícího mimo veškeré podezření. To z něj bych měl mít strach. A ne z mlhy valící se od Hanöské zátoky. Když teď už vím, že neváhá zabíjet lidi, kteří se mu postaví do cesty.

Zapnul stěrače, aby z předního skla setřel vlhkost. Ve tmě řídil nerad. V odrazech reflektorů na vozovce jen špatně rozeznával zajíce přebíhající před autem. Jen jedinkrát, před více než třiceti lety, takového zajíce přešel. Bylo to jednoho jarního podvečera na cestě do Tomelilly. Pořád se mu vracelo, jak nohou marně dupal na brzdu a poté se ozval náraz do plechu. Zastavil a vystoupil z vozu. Zajíc ležel na silnici za autem a napínal zadní nohy. Těličko se nemohlo pohybovat, zajíc na něj upíral pohled. Přinutil se najít u krajnice kámen, a když jím zajíce udeřil, zavřel oči. Potom si pospíšil k autu a už se neohlédl.

Nikdy na ten pohled na divoce se napínající nohy toho zvířete nezapomněl. Nedokázal se té vzpomínky zbavit. Neustále se mu vracela, nejčastěji tehdy, když na to vůbec nebyl připravený.

Snažil se ze sebe setřást neklid.

Jeden třicet let mrtvý zajíc by člověku neměl ublížit, pomyslel si. Mám plnou hlavu těch žijících.

Najednou si uvědomil, že se častěji než obvykle dívá do zpětného zrcátka.

Mám strach, napadlo ho znovu. Teprve teď si uvědomuju, že utíkám. Utíkám před vším, co se skrývá za zdmi farnholmského zámku. A vím, že oni vědí, že já vím. Ale co všechno? Dost na to, aby se mohli začít obávat, že poruším slib mlčenlivosti, který jsem kdysi jako čerstvý advokát složil? V dávných dobách, kdy přísaha ještě znamenala svatou povinnost. Bojí se svědomí starého advokáta?

V zrcátku byla tma. Byl v té mlze úplně sám. Za necelou hodinku bude zpět v Ystadu.

Tohle pomyšlení mu na chvílku zvedlo náladu. Takže ho nesledují. Zítra se rozhodne, co udělá. Promluví si se synem, který s ním pracuje a je jeho společníkem v advokátní kanceláři. Řešení se dá najít vždy, to se v životě naučil. Nějaké musí existovat i v tomto případě.

Tápal rukou ve tmě, až našel rádio. Auto zaplnil mužský hlas hovořící o novém výzkumu v oblasti genetiky. Slova se valila jeho vědomím, ale neulpěla v něm. Podíval se na hodinky, přesně půl desáté. Zrcátko bylo pořád temné. Připadalo mu, že mlha stále houstne. Přesto opatrně zvyšoval tlak na plynový pedál. S každým kilometrem, o který se posunul dál od farnholmského zámku, se cítil klidnější. Třeba se nakonec přece jen obával zbytečně.

Nutil se uvažovat naprosto jasně.

Jak to začalo? Běžným telefonátem, vzkazem na psacím stole, že má kontaktovat jednoho člověka ohledně naléhavého kontraktu, který je nutné zkonzultovat. Jméno neznal. Ale zavolał tam. Menší advokátní kancelář v bezvýznamném švédském městě si nemůže dovolit odmítat klienty jen tak. Pořád si vybavoval ten hlas ve sluchátku, způsobný, hovořící některým z upplandských dialektů. Zároveň měl ale rozhodný tón člověka, jehož

čas je drahý. Vysvětlil svou záležitost, komplikovanou transakci s rejdářstvím registrovaným na Korsice a řadou zásilek cementu do Saúdské Arábie, kde jedna z jeho společností funguje jako zprostředkovatel pro Skansku. V pozadí se skrývala obrovská mešita, která se měla stavět v Khamis Mushaitu. Nebo se možná jednalo o univerzitu v Jeddahu.

O několik dní později se šli v hotelu Continental v Ystadu. Dorazil brzy, v restauraci se ještě nepodával oběd. Seděl u stolu v rohu a viděl ho přicházet. Toho muže doprovázel jen jugoslávský číšník, který zoufale vyhlížel jedním z vysokých oken ven. Byla polovina ledna, od Baltského moře se přihnul silný víchr a vypadalo to, že co nevidět začne sněžit. Ale muž, který se k němu blížil, byl opálený, oblečený v tmavě modrém obleku a rozhodně mu nebylo víc než padesát. Svým způsobem se do lednového ystadského počasí vůbec nehodil. Byl to cizinec s úsměvem, který k té snědé tváři jako by ani nepatřil.

To byla jeho první vzpomínka na pána farnholmského zámku. Muž, který nikam nepatřil, samostatný vesmír v modrém, na míru ušitým obleku. Jádro toho univerza představoval úsměv a kolem něj obíhaly jako obranné satelity děsivé stíny.

Ty stíny tam byly už tenkrát. Nevzpomínal si, že by se někdy představily. Ke stolu v pozadí se usadili dva muži, a když schůzka skončila, neslyšně se zvedli.

Zlaté časy, pomyslel si s hořkostí. A já jsem byl tak hloupý, že jsem si myslel, že by mohly existovat. Advokátovy představy nemůže narušit iluze, že někde čeká ráj. Rozhodně ne na zemi. Za půl roku ten opálený muž stál za polovinou obratu advokátní kanceláře, za rok se celkové příjmy zdvojnásobily. Platby přicházely včas, nikdy nebylo třeba ho upomínat. Dokonce si mohli dovolit zrenovovat dům, v němž sídlili. Veškeré transakce probíhaly podle pravidel, ačkoliv byly komplikované a rozsáhlé. Vypadalo to, že pán farnholmského zámku řídí své obchody ze všech kontinentů, ze zdánlivě náhodně vybraných míst. Faxy a telefonáty,

občas dokonce i zprávy z vysílačky často přicházely z prapodivných měst, která sotva dokázal najít na glóbusu, umístěném vedle kožené sedačky v místnosti pro návštěvy. Všechno tedy bylo čisté, byť poměrně komplikované a nepřehledné.

Vzpomínal, jak se tehdy domníval, že nastaly nové časy. Takhle to vypadá. A jako advokát bych měl být neskonale vděčný, že pán z Farnholmu narazil v telefonním seznamu zrovna na moje jméno.

Z myšlenek ho náhle vytrhl pocit, jako by do něj někdo vrazil. Chvilíčku věřil, že si to jen namlouvá. Potom v zrcátku zahlédl dva reflektory.

Plížily se za ním a už byly hodně blízko.

Strach se okamžitě vrátil. Takže jedou za ním. Obávají se, že by mohl porušit přísahu a začít mluvit.

Nejprve chtěl impulzivně sešlápnout plyn a zmizet v bílé mlze. Pod košilí se z něj řinul pot. Světla se mu tlačila na auto.

Stíny, které zabíjejí, pomyslel si. Těm neuniknu, já ani nikdo jiný.

Potom ho auto předjelo. Když projíždělo kolem, zahlédl šedivou tvář nějakého starého pána. Za chvíli červená zadní světla pohltila mlha.

Vytáhl z kapsy saka kapesník a otřel si obličej a krk.

Co nevidět budu doma, říkal si. Nic se nestane. Paní Dunérová zapsala do mého stolního kalendáře, že jsem byl dnes na Farnholmu. Nikdo, dokonce ani on, nepošle své stíny, aby zabily postaršího advokáta cestou domů ze schůzky. Bylo by to příliš riskantní.

Trvalo mu skoro dva roky, než si poprvé uvědomil, že něco nehraje. Šlo o bezvýznamnou záležitost, prověření několika kontraktů, v nichž jako ručitel vysokého úvěru figurovala Švédská obchodní rada. Náhradní díly k turbínám do Polska, kombajny do Československa. Byl to nepodstatný detail, pár čísel, která najednou nesouhlasila. Myslel si, že jde o chybu v zápise, možná se jen prohodily dva výsledky. Ale když prošel vše zpětně až

na začátek, zjistil, že nešlo o náhodu, všechno bylo provedeno vědomě. Nic nechybělo, všechno bylo v pořádku a výsledek byl zarážející. Opřel se — bylo tehdy pozdě večer — a uvědomil si, že se dostal na stopu zločinu. Nejprve tomu nechtěl věřit. Ale jiné vysvětlení pro to nenašel. Teprve za svítání se vracel domů ulicemi Ystadu a někde u náměstí Stortorget se zastavil a pomyslel si, že pán z Farnholmu spáchal trestný čin. Těžký podvod vůči Obchodní radě, rozsáhlé daňové úniky, spousta zfalšovaných listin.

Od té chvíle neustále hledal černé díry ve všech dokumentech z Farnholmu, které dostal na stůl. A byly tam, ne pokaždé, ale téměř vždy. Pomalu si uvědomoval rozsah toho zločinu. Dlouho nechtěl uvěřit tomu, co vidí. Ale nakonec už to nemohl přehlížet.

Přesto nic neudělal. O svém zjištění nepromluvil dokonce ani se synem.

Bylo to proto, že hluboko uvnitř v sobě nechtěl uvěřit, že to je pravda? Nikdo jiný, finanční ani jiný úřad, tedy nic nezjistil?

Objevil tajemství, které neexistuje?

Nebo bylo pozdě už na začátku? Už když se pán z farnholmského zámku stal nejdůležitějším klientem jeho advokátní kanceláře?

Připadalo mu, že mlha stále houstne. Pomyslel si, že jakmile se přiblíží k Ystadu, tak se to zlepší.

Zároveň věděl, že takhle už to dál nepůjde. Když už ví, že pán z Farnholmu má na rukou krev.

Musí si promluvit se synem. Navzdory všemu ještě ve Švédsku existuje spravedlnost, ačkoliv to vypadalo, že je čím dál víc narušována a oslabována. Jeho vlastní mlčení je součástí tohoto procesu. To, že on sám tak dlouho zavíral oči, není omluva pro to, aby se mlčelo i nadále.

Nikdy by se neodhodlal vzít si život.

Najednou prudce zabrzdil.

Ve světle reflektorů něco zahlédl. Nejprve si myslel, že to byl zajíc. Ale pak zjistil, že na silnici v mlze něco stojí.

Zastavil a rozsvítil dálková světla.

Uprostřed cesty stála židle. Obyčejná dřevěná židle. Na ní seděla loutka velká jako člověk. Měla bílý obličej.

Také to mohl být člověk, který vypadá jako loutka.

Cítil, jak mu srdce křečovitě tluče.

Mlha se převalovala ve světle reflektorů.

Nedokázal se myšlenky na židli a loutku zbavit. Stejně jako onoho ochromujícího strachu. Znovu se podíval do zrcátka. Nic než tma. Opatrně se přibližoval, dokud židle a loutka nebyly asi deset metrů před autem. Potom znovu zastavil.

Loutka vypadala jako člověk. Nešlo o nějakého příležitostného strašáka do zelí.

Je určená mně, napadlo ho.

Třesoucí se rukou vypnul rádio a snažil se v mlze něco zaslechnout. Všude bylo ticho. Vůbec se nedokázal rozhodnout.

Nezadržela ho ani židle v té mlze, ani ta strašidelná loutka. Bylo to něco jiného, někde v pozadí. Něco, co nemohl vidět. Něco, co pravděpodobně existovalo pouze v jeho mysli.

Mám strach, řekl si znovu. Kvůli tomu strachu nedokážu jasně myslet.

Nakonec přece jen rozepnul bezpečnostní pás a otevřel dveře. Překvapil ho chladný, vlhký vzduch.

Vystoupil a upřel pohled na židli a loutku v záři reflektorů. Ještě si stačil pomyslet, že mu to připomíná divadelní scénu, na kterou má právě vstoupit nějaký herec.

Potom za sebou něco zaslechl.

Už se ale nestihl otočit.

Úder ho zasáhl do týla.

Byl mrtvý dřív, než dopadl na vlhký asfalt.

Mlha byla hodně hustá.

Bylo za sedm minut deset.

2

Foukal silný vítr přímo ze severu.

Úplně vzadu na zamrzlé pláži stál muž a choulil se ve větru. Nehýbal se, hlavu skláněl k písku a ruce schovával v kapsách. Potom pokračoval ve své zdánlivě bezcílné procházce, dokud se v šedivém světle neztratil.

Paní, která na pláži každý den venčila psa, toho muže, jenž se tu pohyboval nejspíš od svítání až do chvíle, kdy v pozdním odpoledni začala padat tma, sledovala s rostoucím neklidem. Objevil se tu zničehonic jednoho dne před několika týdny, jako takový lidský vrak vyplavený mořem. Osamocení lidé, které na pláži vídala, jí obvykle kývali na pozdrav. Ale protože byl pozdní podzim, skoro listopad, nepotkávala tu teď téměř nikoho. Muž v černém kabátě ji však nezdravil. Nejdřív si myslela, že je plachý, potom že je nevychovaný nebo možná cizinec. Později získala dojem, že ho tíží nějaké velké starosti a jeho dlouhé procházky podél pláže jsou únikem od nějaké neznámé bolesti. Krácel nepravdělně, trhaně. Někdy šel pomalu, skoro plíživě, a pak sebou najednou trhl a pokračoval ve svém podivném putování téměř v poklusu. Pomyslela si, že ho nevedou nohy, nýbrž neklidná mysl. Stejně tak si představovala, že má v kapsách zaťaté pěsti. Neviděla je, ale byla o tom pevně přesvědčená.

Po týdnu se domnívala, že je jí všechno jasné. Ten osamělý muž, který přišel na pláž odněkud z neznáma, se snaží překonat vážnou životní krizi, podobně jako loď za pomoci neúplných map proplouvá zrádnou trasou. Proto ta uzavřenost, ty neklidné procházky. Po večerech o tom osamoceném poutníkově hovořila se svým mužem, který byl kvůli revmatu v předčasném důchodu. Jednou ji na procházku se psem doprovodil, ačkoliv kvůli nemoci hodně trpěl a nechtěl se příliš pohybovat venku. S jejími domněnkami souhlasil. Ale chování toho muže mu připadalo natolik nezvyklé, že zavolał svému dobrému příteli, který pracoval u policie ve Skagenu, a ve vši důvěrnosti mu pověděl, co on i jeho

žena vyzozorovali. Možná je ten muž na útěku, hledá ho policie, třeba uprchl z některého ze zbývajících blázinců? Ale policista, čestný muž, který už viděl mnoho prapodivných stvoření končících na nejzazším výběžku Jutska, kde chtěla dojít klidu a míru, ho prosil, aby měl rozum. Ať toho muže nechají na pokoji. Pobřeží mezi dunami a dvěma setkávajícími se moři představuje vždycky roztodivné území nikoho a náleží těm, kdo to potřebují.

Žena se psem a muž v černém kabátě se potkávali jako dvě proplovající lodě ještě další týden. Ale jednoho dne, konkrétně čtyřiaadvacátého října 1993, se stalo něco, co si později vysvětlila jako důvod pro mužovo náhlé zmizení.

Byl to jeden z mála dnů, kdy nefoukal vítr a mlha nehybně ležela nad pobřežím a mořem. Kvílení mlhových sirén zdálky připomínalo nějaké opuštěné, neviditelné stvůry. Celá ta zvláštní krajina zadržovala dech. Najednou žena zahlédla muže v černém kabátě a prudce se zastavila.

Nebyl sám. Společnost mu dělal menší muž ve světlé větrovce a kšiltovce. Pozorovala je, nováček něco říkal a vypadalo to, že se toho druhého snaží o něčem přesvědčit. Tu a tam vyndal ruce z kapes a gestikuloval, aby svým slovům dodal důraz. Nedokázala poznat, o čem mluví, ale chování toho menšího muže jí naznačovalo, že je rozrušený.

Po několika minutách se vydali po pláži dál, dokud je nepohltila mlha.

O den později byl onen neznámý na pláži zase sám. Ale za pět dní zmizel. Ještě koncem listopadu chodila každý den na mys Grenen a čekala, jestli onoho muže v černém potká. Ale on se nevrátil. Už ho nikdy nespátřila.

Déle než rok byl kriminální komisař ystadské policie Kurt Wallander na nemocenské, nebyl schopen vykonávat svou práci. Během té doby nad jeho životem a jednáním postupně přebírala vládu narůstající bezmocnost. Čas od času, když už nedokázal zůstat dál v Ystadu a měl dostatek peněz, se vydával na

neplánované cesty s marnou nadějí, že se bude cítit lépe, možná dokonce znovu získá základní chuť do života, pokud odjede pryč ze Skåne. Koupil si zájezd do Karibiku. Už cestou na letiště se pořádně opil a během těch čtrnácti dnů, které strávil na Barbadosu, nikdy úplně nevystřízlivěl. Jeho stav se nedal popsat jinak než jako narůstající panika, vše přebíjející pocit, že nikam nepatří. Skrýval se ve stínu palem a některé dny dokonce ani nevyšel z hotelového pokoje, protože nedokázal překonat primitivní ostych z blízkosti jiných lidí. Koupal se jenom jednou, a sice když zavrával na molu a spadl do vody. Jednoho večera, když se odvážil vyjít mezi lidi, aby si doplnil zásoby alkoholu, ho oslovila prostitutka. Chtěl se jí zbavit a zároveň ji mít. Ale nakonec v něm zvítězilo zoufalství a sebeopovržení. Tři dny, z nichž si uchoval jen pár nejasných a neúplných vzpomínek, strávil s dívkou v chatrči, která čpěla po vitriolu, v posteli se špinavým, plísní páchnoucím povlečením. Po zpocení obličejí mu tykadly tápali švábi. Nevzpomínal si na dívčino jméno a ani si nebyl jistý, jestli mu ho vůbec řekla. Spojil se s ní z nějaké neovladatelné touhy. Když ho obrala o poslední peníze, přišli dva silní bratři a vyhodili ho. Vrátil se do hotelu, žil ze snídaní, které měl v ceně pobytu, a na letiště Sturup se vrátil ještě v horším stavu, než v jakém odjížděl. Lékař, k němuž docházel na pravidelné prohlídky, mu podobné cesty rozhořčeně zakázal, protože existovalo zřejmé riziko, že se upije k smrti. Ale o dva měsíce později, na počátku prosince, opět odcestoval. Peníze si půjčil od otce, pod záminkou koupě nového nábytku, aby si zlepšil náladu. Během celého toho období se návštěvám u něj snažil co nejvíce vyhýbat, neboť otec byl navíc čerstvě ženatý s dámou, která byla o třicet let mladší a dříve mu chodila vypomáhat. S penězi v ruce vyrazil Wallander rovnou do ystadské cestovní kanceláře a koupil si třítýdenní zájezd do Thajska. Scénář z Karibiku se opakoval, jenom s tím rozdílem, že úplně katastrofě zabránil jeden lékárník v důchodu. Seděl vedle Wallandera už v letadle a náhodou bydlel ve stejném hotelu. Zřejmě mu byl sympatický,

a tak když Wallander začal popíjet už u snídaně a vůbec se choval podivně, lékárník zakročil. Díky jeho zásahu mohli Wallandera poslat domů o týden dříve. I tentokrát podlehl opovření sebou samým a vrhal se do náruče různým prostitutkám, jedné mladší než druhé. Potom prožíval hrůzostrašnou zimu, kdy žil v neustálém zděšení, že se nakazil nějakou smrtelnou chorobou. Koncem dubna, když uplynul rok, již bylo jasné, že nákaze unikl. Ale on na výsledek téměř nereagoval a zhruba ve stejnou dobu začal jeho lékař vážně uvažovat o tom, jestli už Kurt Wallander nemá jako policista i jako zaměstnanec všechno za sebou a jestli není nanejvýš vhodným adeptem na invalidní důchod.

A tehdy poprvé odjel — nebo lépe řečeno utekl — do Skagenu. Podařilo se mu skoncovat s pitím, zejména díky tomu, že se jeho dcera Linda vrátila z Itálie a objevila ten zmatek, který vládl v jeho duši i v bytě. Zareagovala přesně tak, jak měla. Nejdřív vylila obsah všech lahví rozesetých po bytě a pak mu vynadala. Když u něj v Mariagatan strávila dva týdny, konečně si měl s kým popovídat. Společně se jim podařilo odstranit ty největší boláky na Wallanderově duši. Když odjížděla, nejspíš uvěřila jeho slibu, že se bude držet od alkoholu dál. Po jejím odjezdu ho vyděsilo pomyšlení na to, že by měl zůstat sedět v prázdném bytě, a v novinách zahlédl inzerát na levný penzion ve Skagenu.

O mnoho let dříve, krátce poté, co se Linda narodila, strávil ve Skagenu několik týdnů v létě se svou ženou Monou. Vzpomínal na ty dny jako na jedny z nešťastnějších v životě. Měli málo peněz, bydleli v děravém stanu, ale naplňoval je pocit, že se ocitli v samém středu života a světa. Ještě téhož dne do penzionu zavolal a zamluvil si pokoj. Na počátku května se tam ubytoval. Majitelka, vdova polského původu, ho nechávala být, půjčila mu kolo a on každé ráno vyrážel na mys Grenen a jeho nekonečné pláže. V košíku měl balíček s obědem a do penzionu se vracel až pozdě večer. Ostatní hosté byli starší lidé, jednotlivci i v párech. Bylo tu ticho jako v čítárně univerzitní knihovny. Poprvé po roce

dobře spal a začalo se mu zdát, že jeho poničený vnitřní svět se pomalu začíná vzpamatovávat.

Během této první návštěvy ve Skagenu napsal tři dopisy. První byl pro sestru Kristinu. Během uplynulého roku se často ozývala a zajímalo ji, jak se mu daří. Ačkoliv ho její zvláštní pozornost dojímal, téměř nikdy jí nedokázal zavolat nebo napsat. Všechno se zhoršilo, když si matně uvědomil, že jí poslal temně znějící pohled z Karibiku. Napsal ho, když se strašně opil. Nikdy se o tom nezmínila, on se neptal a doufal, že byl tak opilý, že napsal špatnou adresu nebo zapomněl nalepit známku. Ale ve Skagenu ležel v posteli a před usnutím jí psal a papír si podkládal aktovkou. Pokoušel se popsat ty pocity prázdnoty, studu a viny, které ho provázely od té doby, co před rokem zabil člověka. Ačkoliv jednal jasně v sebeobraně a ačkoliv se na něj nevrhl žádný z nenasytných novinářů, kteří policii nenávidí, pochopil, že tíha této viny už na něm zůstane. Nikdy se jí nezbaví, ale možná se s ní jednoho dne naučí žít.

„Představuju si, že část mojí duše nahradila protéza,“ psal. „Ještě pořád mě neposlouchá. Někdy, za temných chviliek, mě dokonce napadá, že už mě nikdy poslouchat nebude. Ale ještě jsem to úplně nevzdal.“

Druhý dopis byl pro kolegy z ystadské policejní stanice. Když ho nakonec hodil do červené schránky před poštou ve Skagenu, uvědomil si, že mnohé z toho, co jim napsal, není pravda. Přesto musel dopis odeslat. Poděkoval za novou hi-fi věž, na kterou se složili a věnovali mu ji loni v létě. Omluvil se, že mu poděkování trvalo tak dlouho. Až potud myslel všechno, o čem se zmínil, vážně. Ale když dopis zakončil tvrzením, že už se mu daří lépe a doufá, že se brzy vrátí do služby, bylo to spíš klišé, protože skutečnost byla přesně opačná.

Třetí dopis, který během tohoto prvního pobytu v penzionu ve Skagenu napsal, byl určený Baibě z Rigy. Během uplynulého roku jí psával zhruba jednou měsíčně a ona pokaždé odpověděla. Začal ji považovat za svého osobního strážného anděla. Strach,

že by ji mohl zneklidnit nebo že by snad mohla přestat odpovídat, ho nutil skrývat pocity, které prožíval. Nebo o kterých se aspoň domníval, že je prožívá. Součástí toho zdlouhavého procesu, kdy ho deformovala bezmocnost, bylo i to, že si nebyl jistý už vůbec ničím. V krátkých okamžicích, kdy byl schopen jasně uvažovat, nejčastěji když se procházel po pláži nebo se posadil mezi duny, aby se chránil před kousavým větrem, ho napadalo, že to vůbec nemá cenu. Setkal se s Baibou během několika krátkých dní v Rize, ona milovala svého zavražděného muže, policejního důstojníka Karlise. Proč by, proboha, měla najednou zahoreť láskou k nějakému švédskému policistovi, který dělal jenom to, co obnáší jeho práce, i když ne právě podle pravidel. Ale neměl příliš velký problém potlačit momenty, kdy dokázal myslet jasně. Jako by se neodvažoval ztratit to, o čem v hloubi duše věděl, že vůbec nemá. Baiba, sen o Baibě, byl jeho poslední baštou. Bylo to poslední místo, o které byl nucen bojovat, ačkoliv se jednalo jen o iluzi.

Zůstal v penzionu deset dní. Když odjížděl zpět do Ystadu, byl rozhodnutý, že se tam co nejdřív vrátí. Znovu přijel už v polovině července. Vdova mu dala stejný pokoj. Opět si půjčil kolo a trávil dny u moře. Na rozdíl od předchozí návštěvy byla pláž plná lidí, kteří tam trávili dovolenou. Měl pocit, že se mezi všemi hrajícími si a cákajícími rozesmátými lidmi pohybuje jako neviditelný stín. Jako by si tam na mysu Grenen, kde se setkávají dvě moře, vytvořil své vlastní strážní území, které nikdo jiný nezná. Tam si odbýval osamělé hlídky, střežil sám sebe a zároveň se snažil najít únik ze svého utrpení. Po první návštěvě Skagenu měl Wallanderův lékař pocit, že se dostavilo jisté zlepšení. Ale projevy byly doposud příliš nepatrné, aby mohl konstatovat, že došlo k definitivní změně. Wallander se zeptal, jestli by nemohl vysadit léky, které užíval více než rok, protože je po nich otupělý a unavený. Lékař ho však odrazoval a prosil, aby ještě nějaký čas vydržel.

Každé ráno po probuzení ležel Wallander v posteli a ptal se sám sebe, jestli se má odvážit postavit na nohy ještě i dnes.

Nicméně si uvědomil, že mu to jde lépe, když pobývá v penzionu ve Skagenu. Okamžik beztlíže, ulehčení z tíhy událostí loňského roku, mu přivodil chvilkové zdání, že přece jen existuje nějaká budoucnost.

Na pobřeží, během těch hodiny trvajících procházek, se postupně vracel ke všemu, co stálo za jeho problémy, a přicházel na způsob, jak ty starosti ovládnout a snad i najít sílu, která z něj opět udělá policistu. Policistu a člověka.

Během této cesty také přestal poslouchat operu. Na procházky s sebou často nosil přehrávač. Ale jednoho dne jako by toho měl dost. Když se večer vrátil na pokoj, všechny kazety s operními nahrávkami strčil do cestovní tašky a tu postavil do skříně. Druhý den zajel na kole do Skagenu a koupil si několik nahrávek s hudbou populárních umělců, o nichž měl jen matné povědomí. Překvapivé na tom bylo, že ani na okamžik nepostrádal díla, která ho provázela tolik let.

Na víc už nemám sílu, pomyslel si. Něco ve mně se naplnilo až po okraj, zdi se za chvíli otřesou.

V půlce října se do Skagenu vrátil. Udělal to s jasným předsevzetím, že si tentokrát musí vyjasnit, jak se svým životem naloží. Jeho lékař, který nyní už zaznamenal jasné známky postupného zotavování, pozvolné vymanění z vleklé deprese, ho k návratu do dánského penzionu, kde se mu očividně dařilo dobře, povzbuzoval. Aniž by porušil lékařské tajemství, v důvěrném rozhovoru naznačil policejnímu řediteli Björkovi možnou naději, že se Wallander jednou do služby bude moci vrátit.

Wallander tedy znovu přijel do Skagenu a opět se vydával na své procházky. Teď na podzim byly pláže opuštěné. Potkával tam jen málo lidí, většinou starší osoby, sem tam nějakého zpoceného běžce nebo zvědavou ženu se psem. Opět se vydával na své osamělé hlídky, vytvořil si své neznámé strážní území a pochoďoval stále ostřejšími kroky podél oné téměř neviditelné hranice, kde se setkává souš a moře.

Myslel na to, že je uprostřed středního věku. Za pár let mu bude padesát. Během uplynulého roku zhubl a ve skříni v Ystadu našel věci, které na sebe za posledních sedm osm let neoblékl. Uvědomil si, že poté co nyní úplně skoncoval s pitím, je fyzicky v lepší kondici než kdy dřív. A měl pocit, že v tom také může najít východisko pro svou budoucnost. Pokud se nestane nic nepředvídatelného, bude žít ještě tak dvacet let. Vlastně nejvíc ho trápilo, že se nemohl rozhodnout, jestli se má vrátit k policii, nebo jestli by raději neměl zkusit dělat něco úplně jiného. Na invalidní důchod nechtěl ani pomyslet. Takový život by asi nevydržel. Trávil dny na pobřeží, většinou zahalený do dotírající mlhy, kterou v ojedinělých případech vystřídaly jasné dny s čerstvým vzduchem, třpytícím se mořem a vznášejícími se racky. Občas si připadal jako robot, který ztratil klíček od zámku na zádech a nemůže se natáhnout a dobít energii. Zvažoval, jaké by měl vyhlídky, kdyby opustil dráhu policisty. Možná by z něj mohl být nějaký vedoucí ochranky nebo ostrahy. Nedovedl si představit, k čemu jinému by mu mohly být zkušenosti policisty než k hledání zločinců. Pokud by se nerozhodl k radikálnímu odvratu od dlouholeté práce u policie, pak před sebou příliš alternativ neviděl. Ale kdo by chtěl zaměstnat bývalého poldu, který neumí nic jiného než ohledávat místa činu?

Jakmile dostal hlad, našel si mezi dunami závětrné místo. Vytáhl balíček se sendviči a termosku a usadil se na plastový sáček, aby neseděl na studeném písku. Při jídle se většinou snažil, být často bezúspěšně, myslet na úplně jiné věci než na budoucnost. Za bojem o rozumné myšlenky se celou dobu ukrýval nespočet nerealistických snů, které čekaly na příležitost, aby byl jejich hlas vyslyšen.

Podobně jako mnoho dalších policistů i Wallandera občas napadlo, že by mohl vyrazit opačnou cestou, tedy začít páchat zločiny. Často ho překvapovalo, že se kolegové, kteří se vydali na zločineckou dráhu, tak málo řídili znalostmi o základních postupech ve vyšetřování, aby se vyhnuli odhalení. V duchu si tak

občas pohrával s všelijakými nápady, jak provést zločin, který by z něj udělal nezávislého boháče. Většinou to ale netrvalo dlouho a záhy tyhle sny s odporem zaháněl. Ze všeho nejméně si přál dopadnout podobně jako jeho kolega Hansson, který s jakousi podivnou posedlostí strávil velkou část svého života sázením na koně, kteří stejně téměř nikdy nevyhráli. To by bylo prokletí, které by nedokázal snášet.

Potom se vydal po pláži dál. Měl pocit, jako by se jeho myšlenky pohybovaly po trojúhelníku, jehož poslední vrchol tvoří otázka, jestli by neměl obnovit svou kariéru u policie. Vrátit se, čelit vzpomínkám z předchozího roku a snad se s nimi naučit žít. Jediná reálná možnost, kterou měl, spočívala v tom, aby pokračoval tam, kde kdysi přestal. V tom také spatřoval mlhavý náznak smysluplnosti, pokud mohl přispět k tomu, aby lidé žili pokud možno v bezpečí a z ulic zmizeli ti nejhorší zločinci. Jestli tohle opustí, nepřijde pouze o práci, o níž věděl, že ji ovládá, a to možná i lépe než mnozí jeho kolegové, ale zároveň by podsekl něco, co je v něm hluboce zakořeněno, totiž pocit, že je součástí něčeho velkého, co jeho životu dává smysl.

Ale nakonec, když už strávil ve Skagenu týden a podzim se čím dál víc klonil k zimě, pochopil, že už to nezvládne. Jeho čas u policie se nachýlil ke konci, rána po událostech předchozího roku ho nezvratně změnila.

Jednoho odpoledne, kdy nad Grenenem ležela hustá mlha, Wallander pochopil, že už nenajde víc argumentů pro nebo proti. Promluví si se svým lékařem a s Björkem. Do služby se nevrátí.

Někde uvnitř pocítil slabou úlevu. Teď už má alespoň v tomhle jasno. Muž, kterého loni zabil na poli mezi neviditelnými ovčemi, dostane svou mstu.

Toho večera dojel do Skagenu a v malé restauraci s několika málo hosty a příliš hlasitou hudbou se opil. Věděl, že tentokrát nebude v pití následujícího večera pokračovat, že jde jen o způsob, jak stvrdit to osudové rozhodnutí, k němuž dospěl — že jeho

policejní kariéra už je minulostí. Když jel v noci na kole do penzionu, upadl a odřel si tvář. Majitelka hotýlku, která už se strachovala, protože se nevrátil jako obvykle, byla vzhůru a čekala na něj. Přes protesty Wallanderovi omyla obličej a slíbila, že mu vypere špinavé oblečení. Potom mu pomohla odemknout dveře do pokoje.

„Večer tu byl nějaký muž a ptal se po vás, pane Wallandere,“ řekla, když mu podávala klíč.

Wallander se na ni nechápavě podíval.

„Po mně se nikdy nikdo neptá,“ opáčil. „Nikdo vlastně ani neví, že tu bydlím.“

„Tak tenhle pán to věděl,“ odpověděla. „Moc toužil se s vámi setkat.“

„Řekl vám, jak se jmenuje?“

„Ne. Ale byl to Švéd.“

Wallander zavrtěl hlavou a vzápětí na to zapomněl. Nechtěl se s nikým setkat a nikdo nechtěl vidět jeho, tím si byl jistý.

O den později, kdy překypoval lítostí, se opět vydal na pobřeží a na to, co majitelka mu v noci pověděla, úplně zapomněl. Byla hustá mlha a Wallander byl nesmírně unavený. Nejprve se podívoval, co na té pláži vlastně pohledává. Už po pár stovkách metrů si vůbec nebyl jistý, jestli zvládne jít dál, takže se posadil na převrácený vrak velkého člunu, který ležel napůl zahrabaný v písku.

A vtom zahlédl, jak se k němu v mlze blíží nějaký muž.

Jako by mu někdo nečekaně vstoupil do kanceláře na neko-nečné pláži.

Zdálky vypadal jako nezřetelný, neznámý člověk ve větrové bundě a příliš malé čepici. Potom se Wallandera zmocnil pocit, že toho muže poznává. Ale teprve když se zvedl z převráceného člunu a ten člověk se k němu přiblížil, došlo mu, o koho jde. Pozdravili se, Wallander neskrýval velké překvapení. Jak se někdo dozvěděl, kde pobývá? Rychle zavzpomínal, kdy viděl Stena Torstenssona naposledy. Došel k přesvědčení, že to muselo být

během projednávání jedné vazby loňského léta, které se mu stalo osudným.

„Hledal jsem tě včera v penzionu,“ oznámil mu Sten Torstensson. „Samozřejmě tě nechci rušit. Ale potřebuju s tebou mluvit.“

Kdysi dávno jsem já byl policajt a on advokát, pomyslel si Wallander, nic jiného. Co se provinilců týče, stáli jsme na opačných stranách. Tu a tam, ale skutečně velmi zřídka, jsme se neshodli na tom, jestli je nějaké zatčení oprávněné. Sblížili jsme se během té těžké doby, kdy mě zastupoval v rozvodovém řízení s Monou. Najednou jsme si uvědomili, že se něco stalo, něco, co mohlo připomínat počátek přátelství. To často vzniká ze setkání, od něhož by nikdo nečekal zázrak. Ale kamarádství je zázrak, o tom mě život poučil. Pozval mě na víkend na loď. To bylo poté, co mě Mona opustila. Strašlivě foukalo. Od té doby nesnáším pomýšlení, že bych se na jachtu někdy vydal znovu. Pak jsme se začali stýkat, ne příliš často, ale v přiměřených intervalech. A teď mě vyhledal a chce se mnou mluvit.

„Slyšel jsem, že mě někdo hledal,“ odpověděl Wallander. „Jak jsi mě tu sakra našel?“

Uvědomil si, jak špatně skrývá roztrpčení z toho, že ho někdo přistihl na jeho území opevněném mořem a dunami.

„Znáš mě,“ řekl Sten Torstensson. „Nerad ruším. Moje sekretářka tvrdí, že se někdy bojím vyrušit dokonce sám sebe, ať už to myslí jakkoliv. Ale volal jsem tvé sestře do Stockholmu. Přesněji řečeno, kontaktoval jsem tvého otce a ten mi dal její číslo. Věděla, jak se ten hotýlek jmenuje a kde leží. Přijel jsem sem. Přenocoval jsem v hotelu nahoře u muzea umění.“

Vydali se dál po pláži a vítr se jim opíral do zad. Žena, která tu neustále venčila psa, se zastavila a pozorovala je. Wallandera napadlo, že se určitě diví, že ho někdo navštívil. Kráčeli mlčky, Wallander čekal. Bylo pro něj nezvyklé mít někoho po boku.

„Potřebuju, abys mi pomohl,“ pronesl nakonec Sten Torstensson. „Jako přítel a jako policista.“

„Jako přítel,“ odpověděl Wallander. „Pokud budu moct. O čemž dost pochybuju. Ale ne jako policista.“

„Vím, že jsi pořád na nemocenské,“ řekl Sten Torstensson.

„Nejenom,“ opáčil Wallander. „Jsi první, kdo se dozví, že u policie končím.“

Sten Torstensson se zarazil uprostřed kroku.

„Už je to tak,“ řekl Wallander. „Ale radši mi pověz, proč jsi přijel.“

„Můj otec zemřel.“

Wallander ho znal. I on byl advokát. Ale jako obhájce u různých zločinů působil jen zřídka. Co si Wallander pamatoval, zabýval se především ekonomickým poradenstvím. Zkusil se zamyslet, kolik mu mohlo být let. Kolem sedmdesáti, takový věk, kdy už jsou mnozí lidé dávno po smrti.

„Před několika týdny přišel o život při autonehodě,“ řekl Sten Torstensson. „Jižně od Brösarpských vršků.“

„Upřímnou soustrast,“ odpověděl Wallander. „Co se stalo?“

„To je právě otázka,“ reagoval Sten Torstensson. „Proto jsem přijel.“

Wallander se na něj udiveně podíval.

„Je zima,“ řekl Sten. „V muzeu si můžeme dát kafe. Jsem tu autem.“

Wallander přikývl. Když projížděli mezi dunami, z kufru auta vykukovalo kolo. V kavárně muzea umění bylo tak brzy dopoledne jen málo lidí. Dívka za pultem si broukala melodii, kterou Wallander ke svému údivu znal z jedné z nově zakoupených nahrávek.

„Stalo se to jednou večer,“ vyprávěl Sten Torstensson. „Jedenáctého října, abych byl přesný. Táta byl na návštěvě u jednoho z našich nejdůležitějších klientů. Podle policie jel moc rychle, ztratil kontrolu, auto se převrátilo a on zemřel.“

„To se může snadno stát,“ podotkl Wallander. „Vteřina nepozornosti může mít katastrofální následky.“

„Ten večer byla mlha,“ pokračoval Sten. „Můj otec nikdy rychle nejezdil. Proč by to teda dělal, když byla taková mlha? Měl panický strach, že by mohl přejet zajíce.“

Wallander ho zamyšleně pozoroval.

„Něco se ti honí hlavou,“ řekl.

„Vyšetřování vedl Martinsson.“

„Je šikovný,“ odpověděl Wallander. „Jestli prohlásil, že se to nějak takhle odehrálo, pak není důvod mu nevěřit.“

Sten Torstensson ho sledoval s vážným výrazem ve tváři.

„Nepochybuju o tom, že Martinsson je schopný policista,“ namítl. „A taky nepochybňuju, že mého otce našli mrtvého v autě, které leželo převrácené a pomačkané na poli. Ale nějak moc věcí tu nesedí. Něco se muselo stát.“

„A co?“

„Něco jiného.“

„Jako například co?“

„Nevím.“

Wallander vstal a došel si pro další kávu.

Proč mu neřeknu, jak se věci mají, pomyslel si. Že Martinsson je energický a má dobrou představivost, ale není pečlivý.

„Četl jsem vyšetřovací spis,“ pokračoval Sten Torstensson, když se Wallander opět posadil. „S ním jsem zašel na místo, kde táta umřel. Četl jsem pitevní zprávu, mluvil jsem s Martinssonem, přemýšlel jsem o tom a znovu se vyptával. A teď jsem tady.“

„Co bych mohl udělat já?“ zeptal se Wallander. „Jako advokát dobře víš, že v každém případě nebo vyšetřování existují meze-ry, které se nám nikdy nepodaří úplně vysvětlit. Když se to stalo, tvůj otec byl v autě sám. Jestli jsem tě dobře pochopil, neexistují žádní svědci. Takže jediný, kdo by nám mohl povědět, k čemu došlo, byl tvůj otec.“

„Něco se stalo,“ zopakoval Sten Torstensson. „Něco tu nehraje. A já chci vědět co.“

„Já ti nemůžu pomoci,“ řekl Wallander. „I kdybych chtěl.“

Sten Torstensson jako by ho neslyšel.

„Klíčky,“ poznamenal. „Jenom takový příklad. Nebyly zasunuté v zapalování. Ležely na zemi.“

„Mohl je vymrštit náraz,“ namítl Wallander. „Když auto nabourá, může se stát cokoliv.“

„Zámek zapalování poškozený nebyl,“ opáčil Sten. „Vím, že se něco stalo. Můj otec zemřel při dopravní nehodě, která se tak jenom tvářila.“

Wallander se zamyslel, než odpověděl.

„Nemohl spáchat sebevraždu?“

„Taky mě to napadlo,“ odpověděl Sten. „Ale myslím, že to není možné. Vždyť jsem tátu znal.“

„Většina sebevražd přijde nečekaně,“ řekl Wallander. „Ale ty samozřejmě víš nejlíp, čemu věřit.“

„Ještě je tu jeden důvod, proč se nechci smířit s tím, že to byla nehoda,“ řekl Sten Torstensson.

Wallander ho pozorně sledoval.

„Táta byl veselý a otevřený člověk,“ pokračoval Sten. „Kdybych ho tak dobře neznal, možná bych si ničeho nevšiml. Během posledního půlroku se u něho projevovaly malé, sotva postřehnutelné, ale přesto jasné změny nálady.“

„Mohl bys to víc popsat?“ zeptal se Wallander.

Sten Torstensson zavrtěl hlavou.

„Vlastně nemohl,“ odpověděl. „Je to jenom můj pocit. Že ho něco rozrušovalo. A rozhodně nechtěl, abych si toho všiml.“

„Nikdy jsi s ním o tom nemluvil?“

„Nikdy.“

Wallander odstrčil prázdný hrnek.

„Rád bych ti pomohl, ale nemůžu,“ řekl. „Jako přítel tě můžu vyslechnout. Ale jako policista už prostě neexistuju. Dokonce mi ani nelichotí, žes přijel až sem, aby sis se mnou promluvil. Cítím se jenom otupěle a unaveně a nemám náladu.“

Sten Torstensson otevřel ústa, aby něco řekl, ale pak se zarazil a ustoupil.

Zvedli se a vyšli z kavárny.

„Musím to samozřejmě respektovat,“ pronesl Sten nakonec, když stáli před muzeem.

Wallander ho doprovodil k autu a vytáhl z něj svoje kolo.

„Smrt nikdy nepochopíme,“ poznamenal Wallander v nešikovném pokusu, jak vyjádřit účast.

„To ani nepožaduju,“ odpověděl Sten Torstensson. „Já chci jenom zjistit, co se stalo. Nebyla to běžná nehoda.“

„Promluv si ještě jednou s Martinssonem,“ řekl Wallander. „Ale bude lepší, když mu neřekneš, že jsem ti to navrhl já.“

Rozloučili se a Wallander sledoval, jak auto mizí mezi dunami.

Najednou měl naspěch. Teď už to nemůže příliš protahovat. Ještě téhož odpoledne zavolał svému lékaři a Björkovi a oznámil jim, že se rozhodl s prací u policie skončit.

Ve Skagenu zůstal ještě pět dní. Pocit, že jeho nitro vypadá jako vypálená krajina po válce, ho neopouštěl. Přesto však cítil úlevu, protože byl navzdory všemu schopen dospět k nějakému rozhodnutí.

V neděli třicátého prvního října se Kurt Wallander vrátil do Ystadu, aby podepsal dokumenty, které udělají za jeho policejní kariérou formální tečku.

Když mu v pondělí ráno prvního listopadu krátce po šesté zazvonil budík, ležel Wallander v posteli s otevřenými očima. Až na pár chviliek neklidného podřimování byl vzhůru celou noc. Mnohokrát vstal, postavil se k oknu do ulice Mariagatan a přemýšlel o tom, že v životě nejednou došel k chybnému rozhodnutí. Možná už pro něj neexistují žádné přirozené cesty, po nichž by se měl ubírat? Aníž by dospěl k uspokojivé odpovědi, odevzdaně se posadil na pohovku v obývacím pokoji a poslouchal tlumenou hudbu v nočním rozhlasovém vysílání. Nakonec, těsně předtím, než budík zazvonil, se smířil s tím, že nemá jinou možnost. Byl to okamžik rezignace, to si uvědomoval naprosto jasně. Ale dříve

nebo později přece rezignují všichni, honilo se mu hlavou. Všechny nás ovládnou neviditelné síly. Nikdo neunikne.

Budík zazvonil a Wallander vstal. Z chodby si přinesl *Ystadský zpravodaj*, postavil na kávu a šel se osprchovat. Byl to nezvyklý pocit — na jeden den se vrátit ke starým zvykům. Když se utíral, zkusil si vybavit, jak byl téměř před rokem a půl v práci naposledy. Tehdy bylo léto, toho dne, kdy vyklidil svou kancelář a potom zašel do kavárny v přístavu a napsal velmi temný dopis Baibě. Nedokázal se rozhodnout, jestli mu to připadá dávno, nebo nedávno.

Posadil se ke kuchyňskému stolu a míchal lžičkou kávu.

Tehdy naposledy pracoval.

Dneska je to jeho poslední den.

Policistou byl skoro pětadvacet let. Ať už ho v budoucnu čeká cokoliv, těch dvacet pět let bude vždycky tvořit páteř jeho života. Na tom se nedá nic změnit. Nikdo nemůže požadovat, aby byl jeho život považován za neplatný pokus a aby ještě jednou zaťal zuby. Není cesty zpět. Otázkou je, jestli někdy byla nějaká cesta vpřed.

Zkusil se zamyslet, jaký pocit v něm to podzimní ráno převládá. Ale všechno bylo zahaleno prázdňem. Jako by se podzimní mlha prodrala i do jeho vědomí.

Povzdechl si, vzal si noviny a nepřítomně jimi listoval. Očima klouzal po stránkách a říkal si, že takové články a stejné fotografie viděl už mnohokrát.

Právě chtěl noviny odložit, když jeho pozornost upoutalo úmrtní oznámení.

Nejprve nechápal, na co se to dívá. Pak se mu sevřel žaludek.

Advokát Sten Torstensson, narozený 3. března 1947, zemřel 26. října 1993.

Wallander na oznámení bezmocně zíral.

Umřel přece otec, Gustav Torstensson. Vždyť se Stenem se setkal před necelým týdnem na pobřeží u Grenenu.

Snažil se to pochopit. Musí se jednat o někoho jiného. Nebo jde o chybu ve jméně. Přečetl si oznámení ještě jednou. Ale chyba

to nebyla. Sten Torstensson, muž, který ho před pěti dny vyhledal ve Skagenu, je mrtvý.

Seděl úplně tiše.

Potom se zvedl, našel telefonní seznam a vytočil číslo. Věděl, že ten, komu volá, vstává brzy.

„Martinsson!“

Wallander překonal nutkání zase zavěsit.

„Tady Kurt,“ řekl. „Doufám, že jsem tě nevbudil.“

Ve sluchátku bylo dlouho ticho, než Martinsson odpověděl.

„To jsi ty?“ pronesl. „To jsem nečekal.“

„Já vím,“ odpověděl Wallander. „Ale potřebuju se tě na něco zeptat.“

„To snad nemůže být pravda, že bys měl skončit,“ řekl Martinsson.

„Už je to tak,“ opáčil Wallander. „Ale kvůli tomu nevolám. Chtěl bych vědět, co se stalo Stenu Torstenssonovi, tomu právníkovi.“

„Ty to nevíš?“ podivil se Martinsson.

„Vrátil jsem se do Ystadu teprve včera,“ odpověděl Wallander. „Nevím nic.“

Martinsson s odpovědí otálel.

„Byl zavražděn,“ řekl nakonec.

Wallander si uvědomil, že ho to nepřekvapilo. Ve stejném okamžiku, kdy to oznámení objevil, mu došlo, že nešlo o přirozenou smrt.

„V úterý večer ho někdo zastřelil v kanceláři,“ pokračoval Martinsson. „Je to naprosto nepochopitelné. A tragické. Jeho otec zemřel při autonehodě před pár týdny. Ale to možná taky nevíš?“

„Ne,“ zalhal Wallander.

„Vrať se do služby,“ řekl Martinsson. „Potřebujeme tě, abysme to vyřešili. Tohle a plno dalších věcí.“

„Ne,“ odpověděl Wallander. „Už jsem se rozhodl. Vysvětlím ti to, až se uvidíme. Ystad je malé město. Lidé se tu vždycky dřív nebo později potkají.“

Potom hovor rychle ukončil.

Ve stejnou chvíli si uvědomil, že to, co právě řekl Martinssonovi, už není pravda. Během několika kratičkých okamžiků se všechno změnilo.

Více než pět minut stál nehybně u telefonu v předsíni. Potom dopil kávu, oblékl se a vyrazil k autu. Přesně v půl osmé prošel poprvé po roce a půl dveřmi na policejní stanici. Pokývl směrem k recepci, zamířil přímo k Björkovi a zaklepal na dveře. Björk se zvedl a přijal ho vestoje. Wallander si všiml, že zhubl. Také mu neušlo, že si Björk není jistý, jak se v téhle situaci zachovat.

Ulehčím mu to, pomyslel si Wallander. Ale zpočátku nebude vůbec nic chápat. Stejně jako tomu nerozumím ani já.

„Jsme samozřejmě rádi, že se ti očividně daří líp,“ začal Björk opatrně. „Ale pochopitelně bychom si přáli, aby ses vrátil do služby, místo abys nás opustil. Potřebujeme tě.“

Rozhodil rukama směrem ke stolu zavalenému papíry.

„Dneska se musím vyjádřit k tak odlišným věcem, jako je nová policejní uniforma a další nepochopitelný návrh na změnu systému správy krajských policejních ředitelství a jejich vedení. Říká ti to něco?“

Wallander zavrtěl hlavou.

„Zajímalo by mě, kam tohle povede,“ pokračoval Björk zoufale. „Jestli ta uniforma projde, budou policisté napříště vypadat jako kříženci truhlářů a strojvedoucích.“

Björk se na Wallandera, který pořád mlčel, podíval s otázkou v očích.

„V šedesátých letech vznikla státní policie,“ řekl Björk. „A teď se zase bude všechno předělávat. Parlament chce odstranit lokální policejní správu a vytvořit něco, čemu říká národní policie. Ale policie vždycky byla národní. Jaká taky jiná? Místní zákony skončily ve středověku. Jak by asi fungovala běžná práce, kdybychom byli zavalení nejasnými memorandy? Kromě toho si musím připravit řeč na absolutně zbytečnou konferenci o něčem, čemu se říká *technika odmítání*. Normálně řečeno jde o to, jak se chovat, když osoby, kterým nebylo uděleno povolení k pobytu,

mají být naloženy do autobusů a na trajekty bez přílišného rámusu a kladení odporu.“

„Chápu, že toho musíš zvládnout hodně,“ odpověděl Wallander a pomyslel si, že Björk je pořád stejný. Nikdy svou pozici šéfa neovládl. To ona ovládala jeho.

„Ale vypadá to, že nechápeš, jak moc potřebujeme všechny šikovné policisty,“ namítl Björk a ztěžka dosedl za psací stůl.

„Všechny papíry mám tady,“ pokračoval. „K tomu, aby se z tebe stal bývalý policista, chybí už jenom tvůj podpis. I když nechci, musím tvé rozhodnutí akceptovat. Mimochodem, nemáš doufám nic proti tomu, že jsem na devátou svolal tiskovku. Za poslední roky se z tebe stal slavný policajt, Kurte. I když ses občas choval trochu divně, tak jsi nepopíratelně udělal hodně pro naše jméno a pověst. Na policejní akademii prý nastoupili noví studenti, kteří tvrdí, žeš je k tomu inspiroval právě ty.“

„To určitě není pravda,“ odušil Wallander. „A tu tiskovku můžeš zrušit.“

Postřehl, že se Björk rozhořčil.

„To nepřipadá v úvahu,“ odpověděl. „To je to nejmenší, co pro svoje kolegy můžeš udělat. Navíc o tobě chystají článek pro *Švédskou policii*.“

Wallander přistoupil ke stolu.

„Já nekončím,“ oznámil. „Dneska jsem sem přišel, abych se znovu pustil do práce.“

Björk na něho nechápavě zíral.

„Žádná tiskovka nebude,“ pokračoval Wallander. „Vracím se do služby. Zajdu za doktorem, aby mě uschoptil. Cítím se dobře. Chci zase pracovat.“

„Doufám, že mě netaháš za nos,“ řekl Björk nejistě.

„Ne,“ ujistil ho Wallander. „Stalo se něco, co mě přimělo změnit rozhodnutí.“

„Je to hodně nečekané.“

„Pro mě taky. Rozhodl jsem se sotva před hodinou. Ale mám jednu podmínku. Nebo spíš přání.“

Björk přikývl a čekal.

„Chtěl bych převzít případ Stena Torstenssona,“ řekl Wallander. „Kdo je za vyšetřování zodpovědný teď?“

„Dělají na tom všichni,“ odpověděl Björk. „Hlavní tým tvoří Svedberg s Martinssonem a já. Ze státního zastupitelství na to dohlíží Per Åkeson.“

„Sten Torstensson byl můj kamarád.“

Björk přikývl a vstal od stolu.

„Myslíš to vážně?“ zeptal se. „Opravdu jsi změnil rozhodnutí?“

„Slyšel jsi, co jsem řekl.“

Björk obešel stůl a postavil se před Wallandera.

„To je ta nejlepší zpráva za hodně dlouhou dobu. Teď ty papíry roztrháme. Pro ostatní to bude překvapení.“

„Kdo sedí v mé staré kanceláři?“ zeptal se Wallander vyhybavě. „Hansson.“

„Rád bych se tam vrátil, jestli to je možné.“

„Samozřejmě. Ostatně Hansson je tento týden na vzdělávacím kurzu v Halmstadu. Můžeš se do ní nastěhovat hned.“

Prošli chodbou a zastavili se před Wallanderovou starou kanceláří.

Jeho jmenovka na dveřích chyběla. Na moment ho to podráždilo.

„Potřebuju chvíli sám pro sebe,“ řekl Wallander.

„Na půl devátou je naplánovaná schůzka kvůli Torstenssonově vraždě,“ informoval ho Björk. „V malé zasedačce. Opravdu to myslíš vážně?“

„A proč bych neměl?“

Björk zaváhal a pak pokračoval.

„Občas jsi jednal trochu nerozvázně a náladově,“ řekl. „To se nedá přejít.“

„Nezapomeň odvolat tu tiskovku,“ odpověděl Wallander.

Björk mu podal ruku.

„Vítej zpátky.“

„Díky.“

Wallander za sebou zavřel dveře a okamžitě vyvěsil telefon. Rozhlédl se po místnosti. Byl tu nový stůl. Ten sem přestěhoval Hansson. Ale židle byla stará, po Wallanderovi.

Sundal si bundu a posadil se.

Stejná vůně, pomyslel si. Stejný čisticí prostředek, stejný suchý vzduch, stejný slabý závan toho neskutečného množství kávy, které se v této budově vypije.

Dlouho seděl úplně tiše.

Více než rok se trápil, hledal pravdu o sobě a své budoucnosti. Postupně v něm uzrávalo rozhodnutí, které jeho váhání přebilo. Potom otevřel noviny a všechno bylo jinak.

Poprvé po dlouhé době pocítil záchvěv potěšení, které se mu šířilo tělem.

Dospěl k rozhodnutí. Nedokázal říct, jestli k dobrému, nebo špatnému. Ale to už nebylo důležité.

Nahnul se přes stůl, přitáhl si poznámkový blok a napsal jediné: *Sten Torstensson*.

Vrátil se do služby.

3

Když v půl deváté zavřel Björk dveře do zasedací místnosti, předpadl Wallandera pocit, že svou práci vlastně nikdy neopustil. Ten rok a půl, který uběhl od té doby, co se naposledy účastnil vyšetřovací porady, jako by najednou neexistoval. Připadalo mu, že se snad probudil z dlouhého spánku, během něhož se zastavil čas.

Teď seděli, jako už mnohokrát předtím, kolem oválného stolu. Protože Björk dosud nic neřekl, Wallander předpokládal, že jeho kolegové očekávají nějakou krátkou řeč a poděkování za všechna uplynulá léta. Potom vystoupí Wallander a oni se zase schoulí nad svými poznámkami a budou pokračovat v pátrání po neznámém pachateli, který zavraždil Stena Torstenssona.

Wallander si uvědomil, že se bezděky posadil na své obvyklé místo, nalevo od Björka. Židle vedle něj zůstala prázdná. Jako by kolegové nechtěli usednout příliš blízko někomu, kdo už k nim vlastně nepatří. Naproti seděl Martinsson a hlasitě smrkal. Wallander tiše přemýšlel, jestli někdy zažil dobu, kdy Martinsson neměl rýmu. Vedle něj se na židli houpal Svedberg a jako obvykle se škrábal tužkou na pleši.

Jinými slovy by všechno mělo být jako vždycky, pomyslel si Wallander, nebýt té ženy v džínách a modré košili, která seděla osamoceně na rohu stolu. Nikdy se s ní nesešel, ale přesto věděl, o koho jde, dokonce znal její jméno. Téměř před dvěma lety se hovořilo o tom, že by ystadský policejní sbor měl posílit ještě jeden kriminalista. A tehdy poprvé zaznělo jméno Ann-Britt Höglundové. Byla mladá, policejní akademii dokončila teprve před třemi lety, ale už se stihla prosadit. U zkoušek byla jedna ze dvou, kteří dostali ocenění za výborné studijní výsledky, a byla vzorem pro ostatní aspiranty. Pocházela ze Svarte, ale vyrostla ve Stockholmu. Tamní policejní ředitelství o ni bojovalo, ale ona se nechala slyšet, že by se ráda vrátila do rodného kraje a pracovala u policie v Ystadu.

Wallander zachytil její pohled. Letmo se na něj usmála.

Prostě už nic není stejné, proletělo mu hlavou. Když je mezi námi žena, nic už nemůže být jako dřív.

Dál se ve svých myšlenkách nedostal. Björk se postavil a Wallander si najednou uvědomil, že je nervózní. Možná už je příliš pozdě? Třeba se s ním rozloučili a on o tom vůbec neví?

„Pondělní rána bývají obvykle dost náročná,“ zahájil Björk. „Obzvláště když se musíme potýkat se skutečně nepříjemnou a nepochopitelnou vraždou jednoho z našich kolegů, advokáta Torstenssona. Přesto dnes můžu poradu zahájit příjemnou zprávou. Kurt se cítí dobře a ode dneška se vrací do práce. Já jsem samozřejmě první, kdo tě vítá zpět. Ale vím, že mnoho kolegů si myslí to samé. Určitě i Ann-Britt, se kterou ses ještě nesetkal.“

V místnosti se rozhostilo ticho. Martinsson na Björka nevěřícně zíral a Svedberg naklonil hlavu a nechápavě Wallandera pozoroval. Ann-Britt Höglundová vypadala, že tomu, co Björk právě řekl, vůbec nerozumí.

Wallander si uvědomil, že musí něco říct.

„Je to tak,“ řekl. „Dneska se znovu pouštím do práce.“

Svedberg se přestal houpat a s hlasitým plesknutím udeřil dlaněmi do stolu.

„To je dobře, Kurte. Protože bez tebe by to tady, u všech čertů, nešlo už ani o den dýl.“

Svedbergův spontánní komentář vyvolal mezi všemi přítomnými salvu smíchu. Jeden po druhém podávali Wallanderovi ruce, Björk se pokusil obstarat ke kávě šátečky a sám Wallander jen obtížně skrýval dojetí.

Za několik minut bylo po všem. Na osobní projevy nebylo víc času, za což byl Wallander v tu chvíli vděčný. Otevřel blok, který si přinesl z kanceláře a v němž stálo jediné jméno, Sten Torstensson.

„Kurt mě poprosil, jestli by se mohl rovnou zapojit do vyšetřování,“ oznámil Björk. „A to samozřejmě smí. Nejlepší asi bude, když si shrneme, jak na tom jsme. Potom dáme Kurtovi čas, aby se seznámil s detaily.“